

Orzeczenie
Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym
z dnia 18 kwietnia 1994 r.
KAS 1/94

Spór o określenie podstawy obliczenia szczególnego składnika wynagrodzenia górników, jakim jest dodatkowa nagroda roczna (tzw. 14-ta pensja) jest sporem zbiorowym pracy.

Przewodniczący Sędzia SN: Walery Masewicz, Członkowie: Jerzy Stobiński, Władysław Dydo, Jan Dzierżawa, Janusz Krzyżewski, Hubert Wilczek, Henryk Dyrda,

Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym, po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 1994 r. sprawy z wniosku Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ "Solidarność" [...] Spółki Węglowej S.A. w J.Z. o rozstrzygnięcie sporu zbiorowego pracy o zasięgu ponadzakładowym o dodatkowe nagrody roczne w zakładach pracy [...] Spółki Węglowej

o r z e k ł:

zobowiązać Zarząd [...] Spółki Węglowej S.A. do wypłaty pracownikom zakładów tejże Spółki w terminie do dnia 31 maja 1994 r. wyrównania dodatkowej nagrody rocznej ("14 pensji") za 1993 r. - obliczonej na podstawie wynagrodzenie pracowników z grudnia 1993 r. po wyłączeniu nagród z okazji Dnia Górnika, nagród jubileuszowych i jednorazowych odpraw pieniężnych przewidzianych w art. 20 UZP oraz okazjonalnych wypłat otrzymywanych przez pracowników na podstawie innych przepisów.

U z a s a d n i e n i e

W sprawie przedmiotowej zagadnieniem spornym jest podstawa naliczania szczególnego składnika wynagrodzenia, jakim jest "dodatkowa nagroda roczna - 14-ta pensja górników za 1993 rok".

Przede wszystkim wypada rozstrzygnąć wątpliwość, czy w ogólności przedmiot sporu może być objęty postępowaniem przed Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym ?

Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć twierdząco.

Wprawdzie definicja spornego składnika zarobków nie jest jednoznaczna, gdyż zostaje on określony jako nagroda, a więc można by domniemywać, iż jest to świadczenie bezrozszeniowe, niemniej jednak okoliczność, że 14-ta pensja jest przedmiotem regulacji w Układzie Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r., jako świadczenie zarobkowe wskazuje, iż należy je traktować jako przedmiot roszczeń pracowniczych, a co za tym idzie właściwość kolegium jest niepodważalna, tym bardziej że strony uznały w zgodnych oświadczeniach zarówno w swych pismach, jak też do protokołu na posiedzeniu w dniu 18 kwietnia 1994 r. skuteczność rozstrzygnięcia sporu przez Kolegium.

Zgodnie ze zgromadzonymi w sprawie dokumentami oraz na podstawie oświadczenia stron na rozprawie w dniu 18 kwietnia 1994 r. w Zakładach J.S.W.

wypłacono wynagrodzenia zasadnicze ustalone poniżej dolnych stawek gwarantowanych przez załącznik do UZP dla PZG. Praktyka ta miała miejsce począwszy od lipca 1993 r. Sporny składnik zarobku "14-ta pensja" jest składnikiem pochodnym od wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników miesięcznie i od zarobków przeliczanych do wymiaru wynagrodzenia miesięcznego. Wynikła stąd kontrowersja między stronami, która doprowadziła do sporu zbiorowego.

Wymiar "14 pensji" obliczany jest od zarobków wypłacanych pracownikom miesięcznie. Strony w swych wcześniejszych konsultacjach i w oświadczeniach złożonych przed Kolegium nie kwestionują zarobku grudniowego pracowników, jako podstawy tej wypłaty. Natomiast strona związkowa domaga się by za podstawę "14 pensji" przyjąć także zarobki z października i listopada 1993 r. Zarząd J.S.W. S.A. reprezentował stanowisko, że przepis art. 20 UZP stoi na przeszkodzie wypłaceniu "14 pensji" w oparciu o zarobki należne pracownikom zgodnie z UZP dla PZG, zaś strona związkowa jest zdania, że wobec naruszenia postanowień układu, należy uwzględnić przy naliczaniu stawki minimalnej, przysługującej na mocy układu.

Kolegium, uwzględniając zgromadzony materiał i gotowość stron poddania się jego orzeczeniu - uzasadnia swe rozstrzygnięcie w sposób następujący:

Stawki ustalone dla pracowników w układzie zbiorowym, gdy zapisano je w postaci pojedynczych kwot czy też dolnych granic "widełek płacowych" należy traktować jako minima gwarantowane, od których odstępstwo stanowi naruszenie norm bezwzględnie obowiązujących prawa pracy.

Okoliczność takiego naruszenia należy w przypadku postępowania o prawa pracownicze wziąć pod uwagę z urzędu jako punkt wyjścia rozważania sprawy. Stąd trzeba uznać, że kwestia naruszenia normy UZP zawartej w art. 20, gdzie wskazano, iż obowiązuje naliczenie "14 pensji" od wypłaconych stawek a nie innych - nie istnieje.

W opisanym wypadku mogą być wzięte pod uwagę wyłącznie stawki należne, zaś przepis art. 20 UZP trzeba traktować jak wszystkie inne, jako ochronę, której nie można interpretować przeciwko prawom pracowników. Skoro więc wypłacono wynagrodzenie niezgodnie z minimalnymi granicami ochronnymi, to okoliczność ta nie może nakładać na stronę pracodawcy obowiązku obniżania stawki składnika pochodnego, lecz przeciwnie rodzi się obowiązek przywrócenia właściwego poziomu składnika pochodnego przez naliczenie od obowiązujących stawek podstawowych zarobku. Nawet, gdyby pracodawca wypłacał obniżone stawki zarobku w wyniku akceptowanej przez związki zawodowe konieczności obniżania płac ze względu na bezpieczeństwo ekonomiczne zakładu pracy - co jest dopuszczalne, to mimo takiej sytuacji pracownikom zawsze przysługują wypłaty składnika pochodnego mierzonego na podstawie właściwej, zgodnej z układem wysokości stawki podstawowej.

Dlatego też podstawą do naliczenia nagrody rocznej tzw. 14-tej pensji winno być wynagrodzenie wypłacone w IV kwartale 1993 r. po uwzględnieniu właściwych stawek nie naruszających postanowień UZP, uzgodnionych w porozumieniu między Zarządem J.S.W. -S.A. i Międzyzakładową Komisją Koordynacyjną NSZZ "Solidarność" tejże Spółki od grudnia 1993 r.

W tej sytuacji należało orzec, jak w sentencji.

=====